

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Talio, Sev Metiens Et Remetiens Mensvra

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1650

§. 9. Hiltegardis calumnia facta, in calumniatorem refusa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52346)

pulchro, qui noluit jacere in tuo toro. ſed non ſemper durauit tuus triumphus. Aliquot annis latuit innocentia, & fuit triumphata: verum tandem in lucem erupit, teque viciffim in triumphum duxit. Comperta enim falſiffimæ accuſationis cauſſa, ac ſcelere vxoris deprehenſo, Conſtantine non minus ſerò, quàm ſerò dolens de præcipitata ſententia, filioque in præmium caſtittatis interfecto, Fauſtam docuit nequaquam fauſta alite calumniam ſtruxiſſe. Nam eam in ardentibus balneas coniectam caloribus extinxit, quæ caloribus peccauit. Quare calumnioſa Imperatrix lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam, quam fecit, ſeu in quam priuignum præmiſit, cuius innocentia calumniatricem poſt ſe traxit in ruinaſ.

Pſal. 79
16.

§. IX.

Hiltegardis calumnia facta, in calumniatorem reſuſa.

Non omittam hîc inferere, quod Caſpar Bruſchius in Chronologia monaſteriorum Germaniæ, quin etiam Cruſius, Friſchlinus, Munſterus (quorum fidem tamen ſubleſtam facit, non ſine cauſſa, Raderus noſter) de ſanctiſſimi nominis femina memoriæ prodidit.

Caspar
Bruſchius
in Chrono-
nolog.
German.
pag. 27.
Matth.
Rader.

p. 2. Ba-
var. San-
ctæ pag.
102. The-
gan. de
reb. gestis
ab Ludo-
uico Imp.
p. 296.
cap. 2. ap.
Bithæum:

didit. Hiltegardis ea est, Hildebrando Sue-
uorum Duce, & Regarda heroina domo
Bauarâ, nata, coniuge Caroli Magni, An-
no Christi 783. defuncta: quam antiquiss-
mus author Theganus *beatissimam* nominat
Chronicon Mindense & Andecense præ-
nomine & titulo *Sanctæ* honorant. Bruschi-
us de ea ita loquitur: *Fundatrix sancta voca-*
catur, non quòd canonizata sit à Romanis
Pontificibus, sed quòd ab incunabulis Christi do-
ctrinarum ac præceptionum studiosissima, sum-
mo semper studio agrotos inuiserit, & verbo De-
consolata sit; quòd à partu laborantibus femina-
Imperatrix etiam adfuerit; quòd omnibus pau-
peribus largissima eleemosynarum distributionem
opem summam tulerit. Cuius pietatis insignis
& conspicuum hodie adhuc est in Campidunen-
si monasterio indicium: ubi in eius memoriam
singulis septimanis bis, diebus videlicet Lunæ
& Veneris, ducenti homines pauperes distribu-
tis panibus cibari, ac refocillari solent. Hæc ta-
lis Hiltegardis nobilissimi religiosorum no-
bilium Monasterij Campidunensis Funda-
trix fuit; vel quia grata esse voluit, quòd ex
humiliori statu ad supremam regia maiestatis fa-
stiginem ascenderit, vt probabilius conijcit
Raderus: vel ob ærumnas grauissimas, quas

mor-

more aliorum Sanctorum exantlauit. *Uſa*
eſt, ipſo Cruſio teſte, ad adificationem eius Mo-
naſterij, duobus ab vrbe Conſtantinopoli ſtatua-
ra & robore incomparabilibus gigantibus, Sanci-
mone, & Celebrando. Portabant iſſaxa hume-
ris ſuis, ad nouam adificationem, tantum ambo
in die preſtantes, quantum alij ſedecim. Valde
autem erant voraces, ita ut hominibus admira-
tioni, & riſui eſſent: ſicuti vetuſtis temporibus
Hercules Budoivus cognominatus, quod totos tau-
ros deuoraret. Vt autem Hiltegardis tem-
plum monaſterij huius, quod ædificauerat
& ampliffimè fundauerat, etiam ſacris Rēli-
quijs locupletaret, Romæ apud ipſum Pon-
tificem ſollicitauit. Ibi enim poſtquam nar-
rauit Pontifici de cœnobio, quod condidiſſet in
Illergonia; Cruſio ipſo, hæretico licet, teſte;
petijt ſibi reliquias aliquot Sanctorum in id dari.
Verùm cum his plus dare nollet, quàm quantū
ipſa minimo digito ſuſtinere poſſet, inuocauit illa
beatam Mariam, oraret Filium ſuum, ut is ro-
boraret digitem ſuæ Hiltegardis. Ita, robore
diuinitus petito, cum omnium admiratione,
paruo digito magnū pondus ſuſtulit va-
riarum reliquiarum. Hinc regina nomen au-
ctum, ait Cruſius, SANCTA & MAGNA Hil-
tegardis. Poſt Papa iter ingrediens (Cardi-
nalibus

nalibus, Episcopis, Abbatibus 350 comitatibus
 una cum Imperatore Carolo & Hiltegarde Cam-
 pidonum medio ferè Maio peruenit. Vbi Con-
 cursus hominum ad spectaculum dedicationis
 cœnobij undiq; factus. Huius Monasterij ori-
 ginem (quam narrare, non testari mens est)
 refert Bruschius ex antiquis Chronicis Cam-
 pidunensis cœnobij in hunc modum. Inci-
 dit necessitas Carolo Magno belli aduersus
 Saxones suscipiendi. In absentia igitur sua
 Talandū matris suæ fratrem Vicarium con-
 stituit: cui & Imperij curas, & coniugem
 Hiltegardē etiam atq; etiam commendauit.
 Qui fidelitatis atq; honestatis omnis obli-
 tus, etiam tōri vicarium acturus, non ver-
 tus est inhonesta petere ab Imperatrice. Sed
 qui Helenam quæsiuit, Lucretiam inuenit,
 immò Susannam. Neque enim tantæ vir-
 tutis femina aut maritum absentē, aut præ-
 sentem Deum voluit offendere fidelitatis
 pariter, ac pietatis memor. Desideratæ rei
 negatione magis accensus est insanus amor.
 Nec destitit identidem fatigare precibus
 castam mulierem Talandus; quem metuens
 Imperatrix cœpit de astu, consueto femina-
 rum clypeo, cogitare. Tandem igitur ali-
 quando, quasi victa manus daret, ita ei re-
 spondit

ſpondit: Scis, quanti res periculi ſit, quæ inter nos agitur; actum eſt de nobis, ſi palam fiat. Quare ſummopere cauendum eſt, ne reſciatur. Tuum igitur erit, vt locum tutum, ſecretumque ædifices, in quo conuenire poſſimus, omnibus arbitris remotis, reliqua me curare ſinito. Ille ſpe plenus, repente palatium inſigne extrui curauit. Quo abſoluto, penitiorẽ aditum regio apparatus ornauit, ad quem ex aula tribus ibatur portis; illuc duxit Imperatricem. Illa præeuntem ſecuta uſque ad intimam conclauis vltimi januam. Eò ubi peruentum eſt, ſubitò januam adduxit, diligenterque fores obſerauit: quin & euſtodes appoſuit, à quibus ſeruaretur. Quo in carcere diu concluſum atque emaciatum, pro meritis caſtigauit. Ille fame, ſolitudine, & ſupplicij metu pænè exanimatus, quotidie ad Hiltegardem miſit, qui delicti veniam, gratiamque libertatis impetraret; nec tamen impetrauit antè, quàm fama eſſet, Cæſarem è Saxonia reuerti. Tunc enim, nimirum marito præſente, ſatis ſe tutam fore arbitrata Imperatrix, liberum eum dimiſit. Plerumque vertitur gratia malignis facta in maioris malitiæ occaſionem. Hinc & Ta-

landus carcere emissus, reduci Carolo obuiam profectus est. Quem cum salutaris, pallidus, & osseo ore, interrogauit Cæsar, quænam tam diri vultus tamque macilentus aspectus causa esset? Perfidè, perfrictaque fronte respondit: Inuictissime Imperator, exhaustum viribus & sanguine vides; & quid mirum si color fugit è genis? mirum est, quòd vita remanserit, inter tot & tantas ærumnas. Domum tuam, imò totius Imperij gubernacula mihi commisisti hinc discedens. Suscepi lubens; & operam omnem impendi, ne quid publicæ priuatæque utilitatis negligereetur. Pro quo labore, gratiam reportavi, vt à rebus gerendis remotus, & in custodiam datus, durissimèque habitus panè enecarer fame. Quam erga fœuli poenam tantè grauiùs sensi, quia innocens fui. Libenter tulissem, si meruissem. Cogitassem enim, à benefico Numine breui me supplicio mitique plecti, vt æterno liberarer. Nunc autem ego lui, vt alteri licentiùs peccandi esset occasio, si custos remoueretur. Iam diu expectauerat Carolus, quisnam huius esset audaciæ, intelligere, & inebat Talandum nominare temeritatis authorem. Ille igitur, ducto ex imis præcordij

cordijs suspirio, & oculis in cælum missis, quasi superos testes aduocaret, Pudet, inquit, pigetque nominare authorem, ô Cæsar. Et hæc fatus, vocem pressit, quasi inuitus nominaret tanti sceleris reum. Mox tamen in hæc verba erupit. Quis alius hæc talia facere potuisset, nisi Imperatrix? Illa, illa, ô Cæsar, me libero, amoribus ac libidini suæ tam liberè vacare non quiuisset. Vt ergo monitore, & freno careret; tam diu me in vincula coniecit, donec audiret, te rediturum. De reditu tuo, vbi intellexit, carcerem aperuit, meque in libertatem restituit. Magnis viris, magnæ sunt iræ, quando offenduntur. Ita igitur, his auditis, exarsit Carolus, vt in palatio suo non diuerteret: enimuerò, vt mandaret, mœcham in proximè præterfluentem præcipitari. Quod vbi ad Imperatricem emanauit citius, fuga sibi maturè consuluit, atque vulgo ignota, in gynæceo cuiusdam satraparum Imperij, latitans vitam seruauit. Ibi tuta sibi videbatur. Sed quid est in hoc mundo tutum? Haud multò post accidit, vt Imperator, ex itinere, apud eundem satrapam interiungeret, repentinus hospes. Ibi Hiltgardis, communi mulierum curiositate, per
fene-

fenestram prospiciens, obseruabat aduenientes; sed & ipsa à Talando obseruata, & Casari prodita est. Illico igitur ira verus pænè sepulta reuixit. Quare subito impetu incallescens mandauit, vt ad siluam raptam oculis priuaretur, ibique omni ope destituta relinqueretur feris laceranda. O fortuna quam mutabilis es! ò quam insatiabilis infelicitas! Iam se putabat Hiltgardis asyli reperisse; iam in portu nauigabat; cum noui sese scopuli ostenderunt. Solus loci dominus, & mater familias antè nouerant, quam inter reliquas gynæcei nymphas hospitem alerent. Postea ubi agnitam, & aram miserabilem lanienam damnatam viderunt, non potuerunt satis eius calamitatem deplorare. Ipsa quoque quam diu oculos habuit, quibus lachrymas funderet, a fletu non cessauit. At nihil iram Zelotypi lachrymæ molliuerunt. Ducitur in siluam, ne alios quoque moueat ad miserationem, habeat carnificinæ suæ spectatores. Iamque arbori alligatur exoculanda, cum rursus mirabili Numinis prouidentia, aurei velleris Eques Freidenbergensis genere superuenit; isque à sorore Imperatricis Adelinda missus, qui eam sub cultro iam constitutam,

manu

manibus lictorum eripuit. Ne verò id Imperatori innotesceret, canem illis obtulit, cui oculos eradicarent, quos deferrent ad Cæsarem. Ita rursus pia ac innocens femina experta est fortunam fauentiorem, Carolo bona fraude decepto, nec quidquam inter caninos & humanos oculos discriminante. Hiltgardis etiam hoc periculo defuncta, inde Romam profecta est exulatum, fidissima sibi virgine Rosina de Bodman in comitem assumpta. Romæ, ne esset otiosa, aut nihil boni faceret, artem exercuit, à prima iuuentute traditam; vt scilicet salutare herbulas legeret, variasque inde conficeret medicinas. Nouerat enim omnium graminum & radicum vires, *Seminaq;*, & *flores,* & *succos,* per quos afflicta valetudo redit in vigorem. Arti ac peritiæ Deus iunxit felicitatem. Plerosque quos curabat, sanabat. Et, si pauperes essent, sanabat gratis. Quibus rebus factum est, vt breui temporis spatio longè lateq; inclaresceret, neque iam Romæ dumtaxat, sed etiam passim alibi ars illius celebraretur; multiq; ad eam se deferri curarent, qui desperatis morbis affecti, ab alijs medicis auxilium nullum accipiebant. Interea nec defuit diuinus oculus, qui de
caelo

caelo respexit super filios hominum, & sic
 Hiltgardem calumnias passam, morborum
 prosperè curandorum gloria extulit; ita vi-
 cissim in impium calumniarum architectum
 Talandum animaduertit. Nam qui caussa
 erat, vt Imperatrix pænè oculos suos per-
 deret, ipse diuinitus perdidit vsum oculo-
 rum, justissimâ pœnâ talionis. Neque in
 oculis solùm inflicta est pœna: totum præ-
 terea corpus illius foedissima lepra est perfu-
 sum. Itum est ad omnes medicos, tentata
 sunt remedia omnia. Nihil vel hominum
 ars, vel graminū natura profecerunt. Dum
 vbiq; inquiritur, fama crescit, Romæ esse
 feminam, velut nouam aliquam sæculi Me-
 deam, quæ omnes nôrit morbos sanare. Ta-
 landus, desiderio sanitatis, siue bonis illius
 artibus, siue Thessalis vtatur, statuit cum
 cognato Imperatore Romam proficisci, atq;
 opem illius feminæ implorare, quæ nullum
 sine ope à se dimittere ferebatur. Commit-
 tit se viæ, & Romam appellit. Nec fuit
 difficile, Romæ, illam reperire, quæ jam in
 toto orbe celebris habebatur. Quem post-
 quam Hiltgardis de fenestra vidit, illico ag-
 nouit. Sed & caussam aduentûs intellexit.
 Quid tunc eam facere iussisset affectus, nisi

virtus

virtus naturæ imperasset? Scilicet malum
malo addidisset, si fuisset ipsa mala. *In oculis Eccli. 12.
suis lachrymatur inimicus: & si inuenerit tem- 16.
pus, non satiabitur sanguine: & si incurrerint
tibi mala, inuenies eum illic priorem. In oculis
suis lachrymatur inimicus, & quasi adiuuans
suffodiet plantas tuas.* At non talis fuit he-
roina illa. Incidit utique illi in mentem:
Hic est Talandus ille. Hic est ille impurus
adulter, perfidus sollicitator, mendax ca-
lumniator, qui famam, qui vitam meam ad
extrema duxit. En ut, qui in caussa fuit ut
mihi oculi essent eradendi, ipse cæcitate
& nocte plenus, horribili scabie plenus est!
En, ut mea ope indiget! Noui herbas, scio
pharmaca, perspectam habeo vim lapidum
qui sanare, qui cruciare possint. Non sana-
bo, cruciabo. Haud me videt cæcus; nec
tot ærumnis mutatum vultum agnoscunt,
qui eum comitantur. Age anime, refrigera
te, vindica tam grauem calumniam; & do-
lorem pro dolore reponere. Hæc atque alia
talìa suggessit utique memor tam atrocium
iniuriarum animus. Sed virtus eum subegit,
& suavit meliora. Misit itaque ad eum Ro-
siam suam, iussitque primùm caussam tol-
lere morbi, postea quærere medicinam, de
qua

qua ipsa sit interim prospectura. Ne autem
causam ignoraret, ad sacerdotem eum ab-
legavit, cui peccata sua confiteretur, ob qua
utique in hæc mala incidisset. Ille seu amo-
re sanitatis, seu quòd ictus saperet, crimen-
que suum agnosceret, paruit. Confessione,
poenitentiaque peracta, intra paucos dies,
visum recuperavit, totoq; corpore munda-
tus est, cum pariter & mentis & corporis sa-
niem emaculasset. Pro miraculo ea res habita
est. Et æquè Pontifex atque Imperator Ca-
rolus fæminæ peregrinæ consiliū auxilium-
que admirati, eam ad se accersuerunt; ea
autem ad palatium neutrius consentiens ve-
nire, respondit, postero se die in D. Petri Ec-
clesia utrique locuturam. Aderat dies al-
tera, aderat & Hiltgardis Rosina comitan-
te. Venit & cum Pontifice Imperator. Ma-
gna est omnium expectatio mulierem pere-
grinam tot mirorū patratricem videre cu-
pientium. Sed omnem superavit expectatio-
nem, quòd eam primo statim aspectu Ca-
rolus agnosceret, & tamquam Imperatricis
coniugem salutaret. Agnita Hiltgardis &
Pontifici, & marito omnem totius calum-
niæ seriem denarravit, Deoque & grates, &
laudes dixit, qui electos suos *deducit in via*
mirabili

mirabili, & facit mirabilia magna. Neque discrimina dumtaxat recensuit, quæ euaserat; sed etiam innocentiam suam, & Talandi calumniam detexit. Carolus veritatem edoctus, ingenti gaudio, illam in vxorem recepit, filijs quoque matrem Roma reduturus. Mox deinde ira omni in Talandum conuerſa, cogitauit, quibus eum supplicijs è medio tollendum mandaret. Sed ad clementiam ab incunabulis educata Hiltgardis, inimico suo capitali vitam impetrauit. Haud tamen impetrare potuit, quin in exilium, extra Imperij fines, relegaretur. Tum noua lætitia, nouumque festum Romæ extitit, Pontifice eos denuo coniungente ac benedicente, & Carolo quidem *Magni*, Hiltgardis autem *Magna* nomen tribuente. Hæc ubi Romæ gesta sunt, reuerſi in Germaniã, communi consensu, duo insignia pietatis monimenta dedicauerunt, ad honorem Dei Matris ac Virginis: Hiltgardis quidem ex voto vnum Campiduni, Carolus autem Magnus Aquisgrani alterum: quod vtrumque voluerunt esse grati animi æternum testimonium; ob innocentia ac veritatis antè oppressæ, nunc autem manifestatæ victoriæ & triumphum. Atq; hæc verissima est vtri-

L usque

Sap. 107

17.

Psal. 1357

41

usque ædificij sacri origo, teste Bruschio.

§. X.

Hiltgardis historiam non temerè pro fabula habendam, vel sine utili doctrina putandam.

Quod num ita sit, ego neque jurare volo, neque litigare. Narrata narro. Authore do, non fidem; quæ sit penes authores. Scio esse, qui moneat, in acta *Hiltgardis prodigiosa fabularum monstra, qualia nec Phryx olim fabulator cogitavit, nec Phædro in mentem fuerunt, nec in Parnasso Ascreus somniauit, irripisse, & à quibusdam in historiam, tamquam certa legitimaq; recepta admissaq;.* Ego hæc pro certis non vendo. Monstra tamen fabularum non agnosco, nec somnia, qualia Æsopus aut Phædrus somniauit. Non enim bestia in his gestis feruntur locuta; sed talia narrantur, qualia passim alijs quoq; herouibus leguntur contigisse. *Mirabilis Deus in sanctis suis.* Ita eorum exercet virtutem; ita probat patientiam, ita illustrat sanctitatem; ita denique ostendit, calumnias ad extremum in ipsorum calumniantium infamiam redundare. Enimuerò, si demus hæc ficta esse, an nihil ex illis discere licet? *Fabula etsi vim veritatis non habeat,* ait S. Ambrosius, *tamen ratio*

Psal. 67.
63.

S. Ambr.
lib. 3 de
officijs.